

קְנִיּוֹת אוֹזֵר פְּסַק הַלְכָה שְׂאֵתָה רוּצָה/יְהוּשִׁיעַ גְּרִינְשְׁטַיִן

מְקוֹר

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ז עמוד א -ת"ר: הנשאל לחכם וטימא - לא ישאל לחכם ויטהר, לחכם ואסר - לא ישאל לחכם ויתיר.

הרמ"א [יו"ד, הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם, סימן רמב/ל"א] - חכם שאסר, אין חבירו רשאי להתיר משקול הדעת....

הסבר

תוספות [שם, ד"ה הנשאל] - וא"ת; וכי לא ישאל לכל החכמים, וידונו זה עם זה, אולי ישיבוהו מדבריו? וי"ל...

<p>הר"ן [שם ב עמוד א] - ... ולפיכך נראה לי דאפילו טועה בשקול הדעת מחזירין הוראתו בהסכמתו וכי אמרינן בפי' אלו טרפות [שם] "חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר" בלא הסכמתו של ראשון קאמר מפני כבודו של ראשון...</p>	<p>הר"ן [שם ב עמוד א] - ... ועוד, כדי שלא תראה תורה כשתי תורות הללו אוסרים והללו מתירים</p>	<p>הר"ן [על הר"ן מסכת עבודה זרה דף א עמוד ב] - .. כתב הראב"ד ז"ל ,.... דלא משום כבודו של ראשון נגעו בה, אלא משום דכיון דאסורה ראשון שויה חתיכה דאיסורא, ושוב אין לה היתר, דאפילו התיירה שני אינה מותרת. והיינו דתניא פרק אלו טרפות (דף מד); חכם שטימא, אין חבירו רשאי [לטהר אסר אין חבירו רשאי] להתיר" כלומר אינו רשאי להתיר דאפילו התייר אינו מותר... ולזה הסכים הרשב"א ז"ל.... וכן כתב הרמב"ן ז"ל...</p> <p>ספר "מדעני יום טוב" [ר' יו"ט זנגר ר"מ ביהמ"ד לצעירים של פוניבז', סימן כ] - האם פסק החכמים אוסרו או שמא שאלת השואל שמוכן לקבל מה שיפסקו לו שאחד"א, ונ"מ טובא כשחכם אסר, האם האיסור לשאול חכם שני הוא דוקא על השואל או שמא החכם שויה לחתיכה דאיסורא ואז נאסר לא רק לשואל אלא לכל העולם כולו; הש"ך [ח"ו"מ כ"ה/כ"ט גפ והתומים [שם ס"ק י"ג] והקצוה"ח [סם ס"ק ה] ושו"ת חת"ס [ז/כ"ו] הבינו דהשואל הוא זה שאסר ע"ע והסביר התומים שאיך יכול החכם לעשות חתיכה דאיסורא לאחר, הרי "אין אדם אוסר דבר שאינו שלו", ובאמת בראשונים [עיין נמו"ק ור' יהונתן מלוניל בע"ז ז.]. ושו"ת הריב"ש (שע"ט) כתבו להדיא כהני אחרונים דנאסר משום שהשואל גמר בלבו לעשות ככל אשר החכם יורה לו. אבל בשו"ת משיב דבר [ח"ב סי' ט'] הוכיח דהחכם שאחד"א ולא השואל.... דהחכם הוא האוסר ולא השואל. ובאמת כ"כ מפורש במאירי [ע"ז ז. והוריות ג.]. והשלטי גיבורים [ע"ז ז.]. וצ"ל דהני ראשונים ס"ל דאמנם בדרך כלל לא שייך לאסור דבר שאינו שלו ואין אדם יכול לעשות חד"א לאחר אבל כיון שניתן כח הוראה לחכם, יש לו כח מיוחד לעשות חלות איסור גם על חפץ שאינו שלו מכח הפסק דין שיפסוק.</p>
<p>...כך נראה לי להלכה, אבל למעשה אין בי כח לחלוק על אבות העולם...</p>		

נְפִיקָ"מ # 1 - האם מותר להזוּזיר את הוראת הראשון בהסכמתו?

ספר "מדעני יום טוב" [שם]- ונ"מ טובא בין הני תרי טעמי....

משא"כ אם הטעם משום כבודו של חכם מחזירין הוראתו של הראשון בהסכמתו....	דאם האיסור לשאול הוא משום דשאחד"א, אפילו אם החכם השני יתיר לו, אין היתרו היתר...
--	--

הפלאה: "תוספות" [ע"ז שם ד"ה הנשאל]-... כדאמר"י בפרק כל היד (נדה דף כ: ושם ד"ה אגמריה); "חכם שאסר- אין חבירו רשאי להתיר, "א"כ יוכל להחזירו כגון שטעה בדבר משנה, או אפילו בשקול הדעת, וסוגיא כאידך דבהא אמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דמה שעשה עשוי וישלם מביתו אם נשא ונתן ביד." **הרמ"א** [שם]- ואפילו אם טעה בשקול הדעת, יכול לישא וליתן עם המורה עד שיחזור בו. (סברת הר"ן).

נְפִיקָ"מ # 2 - אם השני גדול יותר מהראשון

הש"ך [שם ס"ק נ"ג]- אבל מדברי מהרי"ק שורש קע"א נראה שסובר בפישטות דדוקא חבירו אמרו, אבל כל שהוא אינו חבירו שהוא גדול ממנו רשאי להתיר מה שאסור הראשון עכ"ל. וכן דעת הר"ן שם וכ"כ ר' ירוחם נתיב ב' ח"ה דכל זה מיירי בששניהם שוים, דאם האי גדול מחבירו בחכמה יכול להתיר מה שאסר חבירו אפי' במידי דתליא בסברא.	הרמ"א [שם]- חכם שאסר, אין חבירו רשאי להתיר משקול הדעת.... דיוק הש"ך [שם ס"ק נ"ג]- אפי' הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין כ"כ הר"ן בפ"ק דעבודת כוכבים בשם הראב"ד, וכ"כ הריב"ש סי' שע"ט....
--	---

נְפִיקָ"מ # 3 - האם יכול לאסור לאזור שיהותר?

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק יט דף טז טור ד /ה"א-ר' סימון בשם רבי יהושע בן לוי; סכין של מילה עושה לה חולה ומביאה? בר מרינה הוה ליה עובדא, שאיל לרבי סימון ושרא, שאל לרבי אמי ואסר, ואיקפד רבי סימון. ולא כן תני; "נשאל לחכם והתיר ישאל לחכם אחר שמא יאסר?" אמר רבי יודן- הכין הוה עובדא; שאל לרבי אמי ואסר ליה, לרבי סימון ושרא, איקפד רבי אמי כהדא דתני; "נשאל לחכם ואסר אל ישאל לחכם אחר שמא יתיר."

(1) אין חתיכה שאיסורא	(2) אבא רבא
תוספות [ע"ז שם, ד"ה הנשאל]-... "ודוקא אסר אין חבירו רשאי להתיר, אבל אם התיר חבירו, רשאי לאסור. והא דאמר"י בירושלמי בפ' ר"א דמילה ר' סימון שרא, ורבי אמי אסר. איקפד רבי סימון. ולא כן תני "הנשאל לחכם והתיר לא ישאל לחכם שמא יאסור"- אלמא משמע דהתיר, אין חבירו רשאי לאסור? ה"פ; התם אמאי איקפד רבי סימון ולא כן תני כלומר והלא אינו שנוי בשום מקום הנשאל לחכם כו' דלא אסרו חכמים אלא להתיר אחר אוסר ומסיק אמר רב יודן להפך היה שאל לר' אמי אסר לר' סימון ושרא ואיקפד רבי אמי כהדא דתני נשאל לחכם ואסר לא ישאל לחכם אחר שמא יתיר.	הרמ"א [שם]- ואפילו אם התיר הראשון וכבר חלה הוראתו, אין לשני לאסור מכח שקול הדעת. (כן משמע באשיר"י פרק קמא דע"א). הש"ך [שם נ"ט]- ד"מ מהרא"ש שכתב שם כן בשם הירושלמי . מעדני יו"ט [שם]-... אבל רע"א שם תי' בשם שו"ת לחמי תודה [סוסי' ג'] דהחילוק של כל הני ראשונים בין הוראת איסור להוראת היתר הוא רק לגבי בדיעבד. אבל לכתחילה כו"ע מודו דאסור לשאול חכם שני אחרי שכבר שאל חכם ראשון משום כבודו של ראשון ומה"ט חילק הרמ"א בלשונו, דלגבי חכם שאסר כ' "אין חבירו רשאי להתיר" ואילו גבי חכם שהתיר לא כ' "אינו רשאי" אלא "אין לשני לאסור".... דאין לעשות כן משום כבודו של ראשון ושלא תהא התורה נראית כשתי תורות... וכעין זה גם כ' הגר"ש קלוגר זצ"ל בעבודת עבודה על ע"ז [ז].